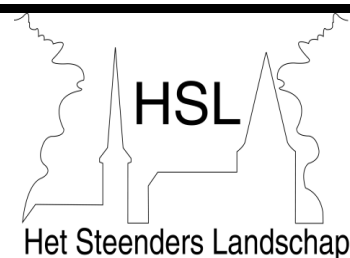

Nieuwsbrief

oktober 2019

secretariaat:info@hetsteenderslandschap.nl

De vereniging Het Steenders Landschap is in juni 2004 opgericht met als doel het onderhouden en verbeteren van het landschap in het gebied van de voormalige gemeente Steenderen: Steenderen, Bronckhorst, Baak, Toldijk, Rha en Olburgen. De vereniging heeft thans circa 195 leden.

Met deze Nieuwsbrief informeert het bestuur de leden periodiek over de activiteiten die door en namens HSL zijn en worden uitgevoerd.

Algemene ledenvergadering 2019

Op 1 oktober jl. had HSL zijn jaarlijkse Algemene Leden Vergadering (ALV) in de Ieskeet. Er waren 43 leden aanwezig.

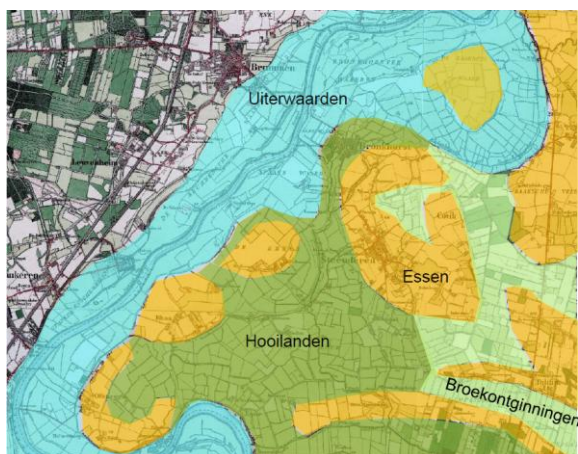
Het was een geanimeerde vergadering, met o.a. een discussie over het *bomenbeleid*. De gemeente Bronckhorst wil komende tijd 250 nieuwe bomen planten en heeft o.a. aan HSL om advies gevraagd.

We bespraken het *jaarverslag*, de activiteiten van de verschillende *werkgroepen*, en de *financiële* situatie van onze Vereniging.

Meer leest u in het verslag van de ALV die als los bestand bij deze Nieuwsbrief is gevoegd.

Landschappen en boerenerven rond Steenderen

Na de pauze tijdens de ALV op 1 oktober jl. gaf Ruud Borkes van de Stichting Landschapsbeheer Gelderland (SLG) een *presentatie* over de *landschappen* rondom Steenderen en de inrichting van *boerenerven* in ons gebied. De meeste aanwezigen vonden het reuze interessant en inspirerend.

Voor wie deze presentatie heeft gemist: met toestemming van SLG sturen we deze presentatie als los bestand bij deze Nieuwsbrief mee. Deze is uitsluitend bedoeld voor de leden van HSL, **dus deze presentatie svp niet verder verspreiden.**

Tip van Ruud Borkes voor historisch geïnteresseerden:

Om te zien hoe het landschap waarin je woont er vroeger uitzag, kijk op de website www.topotijdreis.nl. Voer je postcode in en je komt bij je huis. Met de schuif links kan je dan in de tijd terugkijken, tot uiterlijk het jaar 1815 (de eerste topografische kaart).

Dorp en Rand

In oktober 2013 startte de Gemeente Bronckhorst samen met bewoners, landschapsorganisaties (waaronder HSL) en andere gebiedspartijen het project 'Dorp en Rand' om het karakteristieke landschap rond de dorpen te behouden en te versterken. In dat kader zijn diverse deelprojecten gerealiseerd ook rondom Steenderen. Sommige activiteiten van HSL worden financieel ondersteund vanuit het project 'Dorp en Rand'. Na zoveel jaren wordt het tijd om opnieuw een bewonersbijeenkomst te organiseren om nieuwe ideeën en projecten op te halen.

De gemeente Bronckhorst organiseert die bewonersbijeenkomst op *woensdag 13 november* a.s.. De avond start om 19.30 uur, locatie wordt nader bekend gemaakt. Naast een korte terugblik op de afgelopen periode en de gerealiseerde deelprojecten zal Landschapsbeheer Gelderland een presentatie verzorgen om inspiratie op te doen. Vervolgens zullen er op verschillende tafels kaarten van het gebied liggen waarop inwoners en belangenverenigingen de

ideeën kunnen aangeven en toelichten.

Dat is een mooie kans voor de leden van HSL om ideeën en voorstellen voor verbetering van ons landschap in te brengen. Nadere info volgt in het weekblad "Contact".

Noteer alvast de datum: woensdagavond 13 november a.s., vanaf 19.30 uur.

VAN DE WERKGROEPEN

Werkgroep HoogStamLeu

[coördinator: vacature]

Deze werkgroep verzorgt het onderhoud van circa 260 hoogstambomen in 3 boomgaarden, die HSL in beheer heeft. Leuk snoeiwerk, want: "snoeien doet groeien", en dat moet goed begeleid worden. De HoogStamLeu snoeien in het winterseizoen wat loopt van half november tot eind februari, op zaterdag en soms ook op een doordeweekse dag. De groep bestaat uit 7 personen maar niet iedereen kan altijd.

Daarom zoeken de HoogStamLeu nieuwe snoeiers.

Met of zonder ervaring, je kunt het snoeien leren van de leden van de groep. Heb je belangstelling, **neem dan contact op met Fonne Beuseker (a.beuseker@chello.nl)**.

De werkgroep heeft momenteel geen vervoersmogelijkheid voor de snoeispullen: trappen en zagen. Daarom zijn we extra blij als zich een nieuwe snoeier meldt die zelf in het bezit is van een **aanhangwagentje** en een auto met trekhaak.

In de vorige Nieuwsbrief meldden we dat leden van de werkgroep alle bomen in onze boomgaarden hebben voorzien van naambordjes. Daarop staat per boom precies welk appel- of perenras daar groeit. Dat kunt u nu zelf gaan bekijken in "Addink's boomgaard" aan de Wehmestraat en in "Linzell's boomgaard" aan de Molenkolkweg. Inmiddels hangt er bij deze boomgaarden en bij de "boomgaard van Massink" (ook aan de Molenkolkweg) op het hek een bord met informatie over die boomgaard, en of je er mag plukken of niet.

Werkgroep Steenuilen

[coördinator: Philip van Dijk]

Vanuit deze werkgroep nu geen nieuws. De steenuilen gaan pas eind van de winter weer een geschikte nestkast en partner zoeken. De Werkgroep Steenuilen gaat dan in mei komend jaar beginnen met een inspectieronde van de nestkasten: is de kast "bezet", zijn er eieren of al jongen en zo ja hoeveel?

In een volgende Nieuwsbrief hopen we de resultaten te kunnen geven over het broedseizoen 2019.

Werkgroep Akkerranden

[coördinator René van Eijden]

Deze werkgroep is medio 2018 gestart met als doel zoveel mogelijk akkerranden ingezaaid te krijgen met akkerbloemen. Daarvan profiteren o.a. insecten, vogels en patrijzen. In 2019 hebben wij als HSL ervoor gezorgd dat iedereen kon genieten van circa 12.600 m² bloeiende akkerranden. In een deel van de akkerranden is een bord geplaatst met uitleg.

Voorafgaand aan de barbecue op de vrijwilligersavond van HSL op dinsdagavond 2 juli jl. hebben we met onze vrijwilligers langs de akkerranden gefietst en deze bewonderd.

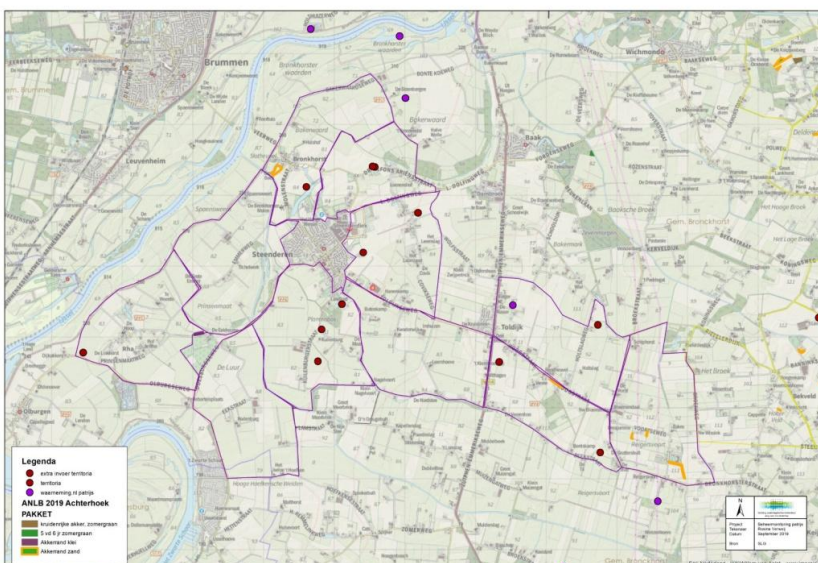
De Werkgroep heeft inmiddels het eerste jaar geëvalueerd, en besloten om volgend jaar weer – en hopelijk nog meer – akkerranden te gaan inzaaien.

Wilt u op eigen terrein een bloeiende bloemenrand, of weet u iemand die dat wil: geef het door aan de werkgroep! (via info@hetsteenderslandschap.nl)

Patrijzentellers

[coördinator René van Eijden]

Patrijzentegebieden

Om te kunnen vaststellen of bloemrijke akkerranden daadwerkelijk leiden tot meer biodiversiteit worden jaarlijks patrijzen geteld. Ook in een aantal telgebieden rondom Steenderen is begin 2019 geteld.

Dinsdagavond 1 oktober jl. is het patrijzenteellen in de Achterhoek geëvalueerd onder leiding van de organiserende Stichting Landschapsbeheer Gelderland (SLG).

De resultaten zijn heel goed: in alle gebieden gaat het aantal patrijzen omhoog door de aandacht die wij met elkaar aan de patrijzen besteden.

Men was ook zeer blij met het nieuwe telgebied Steenderen waarin op basis van onze tellingen 12 'territoria' zijn vastgesteld, dus 12 gebieden waar patrijzenhaantjes zijn geteld. Als het goed is hebben die haantjes een hennetje gevonden en samen een nest jongen grootgebracht.

Een aantal tellers heeft later in het seizoen ook families gezien.

Begin 2020 zal SLG nogmaals een tellerscursus geven.

Wie komend jaar wil meedoen met patrijzen tellen meldt zich - via het HSL-secretariaat - aan bij de coördinator René van Eijden.

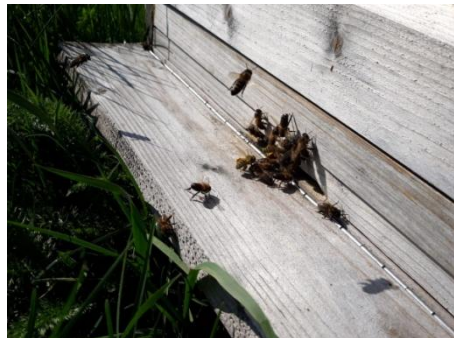
Werkgroep Bijen

[coördinator: Lucas Kalkers]

De bijen zijn in de afgelopen weken 'ingewinterd'. Dat wil zeggen dat zij zich klaargemaakt hebben voor de overwintering. De kou deert ze nauwelijks: ze kruipen dicht op elkaar rond de koningin. Maar het gebrek aan dracht (bloeiende planten) is wel een probleem. Maar daarom hebben de bijen in het voorjaar en de zomer voer verzameld: stuifmeel (eiwitten) en nectar (suiker), wat door de bijen wordt verwerkt tot honing. Om hen te helpen, hebben we ze de afgelopen periode bijgevoerd. Beide volken zijn nu 'op gewicht' waardoor ze normaal gesproken prima de winter doorkomen. Of dat inderdaad zo is, zien we volgend jaar...

De bijenkasten stonden afgelopen seizoen in de 'Boomgaard van Massink' aan de Molenkolkweg. Deze winter verhuist de werkgroep de kasten naar 'Addinks Boomgaard' aan de Wehmestraat.

De werkgroep zit trouwens verder ook niet stil in de winterperiode: we willen plannen bedenken om ook de andere bestuivers (= wilde bijen, hommels, vlinders, enz.) te gaan helpen. Die hebben het namelijk nog moeilijker dan de honingbijen, terwijl ze vaak een sleutelrol vervullen in ons

kenmerkende Achterhoekse landschap. **Wil je helpen? Stuur een mail aan Lucas Kalkers (info@hetsteenderslandschap.nl) en ga eens mee met de werkgroep.**

Voor bezoekers is er een beschermende jas en masker te leen.

HSL-akker en HSL-wei bij Bronkhorst

[coördinator: Harry Sesink]

Sinds 2017 pacht HSL de akker "Kriegerieje" aan de kop van de Boterstraat in Bronkhorst. In april 2019 is de akker weer ingezaaid met bloemenranden, patrijzenranden en in het middengedeelte gerst met zonnebloemen. Helaas kwamen de zonnebloemen dit jaar slecht op en bloeiden maar weinig. We weten niet waarom: de natuur gaat haar eigen gang!

De akker was dit jaar prachtig. Er was nog wat van het bloemenzaad voor de randen in de zaaimachine blijven zitten toen deze de gerst ging zaaien. Deze bloemen kwamen

verspreid tussen de gerst op, hetgeen een fraai beeld gaf.

Er heeft dit jaar een fazant gebroed in de akker en de jongen zijn groot geworden. Ook zijn er deze zomer herhaalde malen patrijzen gesignaleerd.

Nu in de herfst is bijna alles uitgebloeid. De Cosmea bloeit nog prachtig; zie de recente foto's.

Ook zijn er al veel vogels die zich te goed doen aan de bloemenzaken en de gerst die niet geoogst is. Alles blijft nu in de winter staan hetgeen belangrijk is als schuilgelegenheid en voerplaats voor allerlei beestjes en diertjes.

Sinds 2019 pacht HSL ook de aangrenzende smalle *weide "t Haagje"*, omzoomd door knotwilgen. Deze weide pachten we van de gemeente. We beheren de weide extensief en er wordt niet bemest zodat de natuurlijke kruiden zich kunnen ontwikkelen. Deze zomer hebben we wat zaden van de *ratelaar* tussen het pas gemaaide gras uitgezaaid. De ratelaar remt de grasgroei en geeft een extra impuls aan de kruidenontwikkeling. Nu maar hopen dat er volgend jaar wat planten opkomen.

HSL heeft onlangs het verzoek gekregen om de klimop in de grote els naast het hek bij de ingang van de akker te verwijderen. De klimop zit met name rond de stam van de grote els en bloeit nu volop. Deze klimop is erg belangrijk voor insecten die in het najaar steeds moeilijker voedsel kunnen vinden.

Er is echter geen reden om klimop te verwijderen: de klimop voedt zich niet ten koste van de boom, maar haalt zelf voedingsstoffen uit de grond. De boom heeft dus geen last van klimop zolang de klimop niet zo hoog groeit dat hij licht wegneemt van de bladeren. Dat is bij deze boom niet het geval, dus de klimop kan blijven zitten en de insecten kunnen ervan gebruik blijven maken.

Dus: wees zuinig op de klimop in bomen.

Bestuur

Het bestuur organiseert de activiteiten van de vereniging en ontwikkelt daarnaast initiatieven om het landschap rondom Steenderen te verbeteren. Het bestuur overlegt onder andere met de gemeente Bronckhorst - bv. in het kader van het project Dorp en Rand - en met Staatsbosbeheer.

Vrijwilligersavond 2019

Zoals elk jaar was er ook dit jaar (op 2 juli jl.) de vrijwilligersavond voor alle HSL-leden om het werkseizoen 2018/2019 feestelijk af te sluiten.

Na een fietstocht langs bloeiende akkerranden (zie eerder in deze Nieuwsbrief) genoten we met z'n allen de traditionele *'Barbecue van Stef'* bij de Ieskeet.

Belangrijke data komende periode

Noteer deze data alvast in uw agenda!

- landelijke natuurwerkdag: zaterdag 2 november 2019, van 08.45 tot 13.00 uur.
- woensdag 13 november a.s., vanaf 19.30 uur: bewonersavond 'Dorp en Rand' - zie eerder in deze Nieuwsbrief.
- volgende werkdagen, telkens van 8.45 tot 13.00 uur:
  - zaterdag 14 december 2019
  - zaterdag 11 januari 2020
  - zaterdag 8 februari 2020
  - zaterdag 14 maart 2020
  - *onder voorbehoud*: zaterdag 18 april inzaaien akkerranden.

Wij hopen u bij één of meerdere werkdagen te mogen begroeten.

Ook HSL-leden die tot nu toe niet aan de werkdagen meededen worden van harte uitgenodigd om dat eens 'n keer te komen proberen.

Meer informatie?

Natuur- en Landschapsvereniging 'Het Steenders Landschap'.

Lucas Kalkers, secretaris; Kon. Julianalaan 26; 7221 BW Steenderen; tel 06 5580 6197.
email: info@hetsteenderslandschap.nl ; www.hetsteenderslandschap.nl;

Samenstelling Nieuwsbrief: Frank van Heijst